

4. Rozin V. M. Usloviya my'slennosti psixologicheskogo vremeni / V. M. Rozin // Mir psixologii, 2011. – № 3. – S. 43-54.

5. Selezneva E. V. Prostranstvo celej chelovecheskoj zhizni / E. V. Selezneva // Mir psixologii, 2009. – № 1. – S. 50-55.

Granovskaya O.Y. Theoretical bases of problem of subjective perception of time. In the article the attempt of theoretical analysis of concept "time", is carried out the problems of time and perception of time are presented in логіко-методологічному, ontological, interdisciplinary, historical and philosophical, sinergistical, social and sociocultural aspects.

Is shown that people competent in time can dissent upon that, how the past behaves to present time, and realistically to bind long-term plans to active jobs. Such personalities have sense of continuity these three aspects of time.

The peoples are the incompetent in time dissociate the past and future from present time. Their life in present time is based on sense of offense, related to the past, and idealizing aims or fears related to the future.

However, people, that selfactualization mainly competent in time. Such persons are percipient the world round itself, attracting other people, correctly and impartiality. They see reality such that she is, but not such, as they would like her to see.

Expectation, alarms, stereotypes, wrong optimism or pessimism, also influence on perception of man, that самоактуалізується. Named such undistorted perception of A. Maslow "existence". With highly objective perception it is constrained and that such people are more tolerant to contradiction and vagueness, what most people. Except it, they are not afraid of problems that does not have unambiguous correct or erroneous decisions. Such people accept a doubt, vagueness and untrodden ways.

Key words: psychological time, subjective time, the subjective perception of time, time.

Отримано: 27.05.2014 р.

УДК 159.923

Гриць А.М.

ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕЛІ АДАПТАЦІЇ НЕПОВНОЛІТНІХ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ПСИХОЛОГІВ

Гриць А.М. Досвід застосування моделі адаптації неповнолітніх у процесі підготовки психологів. У статті розглядається досвід застосування моделі адаптації неповнолітніх у процесі роботи практичного психолога. Зокрема висвітлено теоретичне під'рунтя та особливості взаємозв'язків між Образом Я та психологічною травмою, механізмами психологічного захисту, стосунками та ставленнями, характером та поведінкою.

Наведено методичне забезпечення психологічних технік на основі розробленої моделі, що дає змогу орієнтуватися майбутнім фахівцям не лише у мішенях психотерапевтичного впливу, а й у конкретних напрямках психоте-

рапії, які пропонують арсенал психотехнік для роботи з різними категоріями клієнтів та з соціально дезадаптованими неповнолітніми зокрема.

Ключові слова: модель, адаптація, дезадаптація, асоціації, підготовка психологів, психологічна техніка.

Грысь А.М. Опыт применения модели адаптации несовершеннолетних в процессе подготовки психологов. В статье рассматривается опыт применения модели адаптации несовершеннолетних в процессе работы практического психолога. В частности освещены теоретические основы и особенности взаимосвязей между Образом Я и психологической травмой, механизмами психологической защиты, отношениями и отношениями, характером и поведением.

Приведены методические обеспечения психологических техник на основе разработанной модели, что позволяет ориентироваться будущим специалистам не только в мишенях психотерапевтического воздействия, но и в конкретных направлениях психотерапии, которые предлагают арсенал психотехник для работы с различными категориями клиентов и с социально дезадаптированными несовершеннолетними частности.

Ключевые слова: модель, адаптация, дезадаптация, ассоциации, подготовка психологов, психологические техники.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження проблеми соціальної адаптації неповнолітніх не викликає сумнівів у світлі останніх подій, що відбуваються в Україні та у світі в цілому. Подолання дезадаптації неповнолітніх вимагає пильної уваги фахівців з різних галузей. Особлива роль серед них практичного психолога, який покликаний сприяти становленню адаптації неповнолітніх у різних умовах, що складаються як у історії суспільства, так і у індивідуальній історії розвитку кожної особистості.

Як показує практика психологи, що працюють їх дезадаптованими неповнолітніми у різних типах навчальних закладів, відчувають багато труднощів різного характеру у роботі з такими дітьми. У першу чергу вони пов'язані із відсутністю науково об'рунтованого, логічно вибудованого та водночас практично дієвого орієнтиру у процесі професійної діяльності у цьому напрямку.

Також слід зауважити, що у багатьох країнах світу (наприклад в Німеччині, США), з неповнолітніми працюють спеціально підготовлені фахівці – дитячі психологи та психотерапевти, в той час як у нашій країні поки що такої диференціації немає, що, звісно, позначається на якості професійної психологічної допомоги дітям різного віку.

Така ситуація у напрямку роботи психолога з дезадаптованими неповнолітніми викликає нагальну потребу у розробці концептуальної моделі адаптації неповнолітніх до сучасного соціокультурного середовища, яка б допомагала фахівцям не лише у встановленні причин соціальної дезадаптації неповнолітніх, а давала змогу визначати-

ся із конкретними прийомами, формами та методами, психологічними техніками у процесі надання психологічної допомоги означеній категорії дітей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У своєму дослідженні ми спираємося на наші попередні результати, у яких вивчалася генеза деструктивних тенденцій образу Я дезадаптованих неповнолітніх. А також на праці інших дослідників, зокрема таких, як В. Г. Баженов, В. П. Баженова [1], які вважають основними підходами до визначення психологічних механізмів адаптації девіантів до сучасного соціокультурного середовища діяльнісний, оскільки визначення змісту і структури психологічного механізму, програми його вивчення здійснюється на основі виявлення чинників, які впливають на результативність і способи виконання діяльності та особистісний, який вивчається на рівні окремих підструктур та властивостей особистості, в тому числі образу Я, акцентуацій характеру тощо. Власне кажучи ці орієнтири для нас є актуальними не лише для розуміння змістового наповнення образу Я соціально дезадаптованих неповнолітніх для ефективної діяльності психолога з ними, а й для підготовки самих фахівців, оскільки, як відомо, для успішної роботи у цьому напрямку необхідно, щоб була відповідність між характеристиками, що відображають специфіку діяльності з девіантами та особистісними рисами майбутніх психологів.

Проблеми адаптивності-дезадаптивності висвітлені у наукових працях Г.О. Балла, Г.С. Костюка, Н.Ю. Максимової, С.Д. Максименка, Л.Ф. Бурлачука, А.А. Налчаджяна, В.В. Абраменкової, М.Р. Бітянкової, В.В. Ковальова, І.В. Крук, О.М. Прихожан, І.В. Дубровіної, Г.М. Федоришин та багатьох інших.

Серед досліджень, спрямованих на розкриття детермінант та вивчення процесу формування соціально дезадаптованої поведінки, значне місце посідають праці українських вчених В.С. Бітенського, В.А. Глушкова, С.В. Дворяка, Е.Б. Первомайського, В.М. Синицького, Б.Г. Херсонського.

В основі розробленої моделі лежать праці, що розкривають зміст і складові образу Я дезадаптованих неповнолітніх – когнітивного, емоційного і поведінкового як психологічних механізмів корекції девіантної поведінки (Я.О. Гошовський, Т.В. Дмитрова, А.О. Кацєро, В.А. Пушкарь, І.А. Слободянюк та ін.), процесуально-динамічні характеристики (Л.В. Вереїна, О.О. Жигайло, Т.С. Журжу, О.Т. Соколова), мотиви та механізми самоставлення і самооцінювання (О.Б. Басюк, В.С. Ротенберг, О.В. Літязгіна), суперечності між глибинними несвідомими та усвідомлюваними елементами образу Я (Л. Бурбо, Р.Д. Ленг, Н.І. Сарджвеладзе, Ф. Рупперт, Б. Уайнхолд, А. Фрейд та ін).

Метою статті є розкрити власний досвід застосування розробленої моделі адаптації неповнолітніх у процесі підготовки психологів та озброєння їх новим арсеналом технік для практичної роботи з клієнтами.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж перейти безпосередньо до розгляду концепції адаптації неповнолітніх, яка є необхідною в рамках вивчення проблем підготовки психологів до роботи з соціально дезадаптованими неповнолітніми, слід відмітити, що незважаючи на значну кількість праць, у яких представлений опис методів, технік та прийомів роботи психолога з девіантами на сьогодні відсутня науково та методично грамотно побудована концептуальна модель діяльності фахівців, яка б розкривала послідовність роботи з цією категорією дітей.

Майбутні фахівці, в тому числі і практикуючі психологи, потребують більш-менш чітко визначених пояснювальних схем у своїй діяльності для забезпечення її ефективності, а також методичного інструментарію для їх реалізації.

Одразу ж слід зазначити, що основними джерелами інформації для створення моделі роботи з соціально дезадаптованими неповнолітніми, яка пропонується в рамках нашого дослідження, впливає як із теоретичного аналізу проблеми дослідження, так із власного досвіду вивчення психології соціально дезадаптованих неповнолітніх, і, що найголовніше, із урахування оцінок компетентних експертів, якими виступали психологи виховних колоній для неповнолітніх, слідчих ізоляторів, психологи центрів практичної психології, які мали досвід роботи з неповнолітніми, шкіл соціальної реабілітації, а також психологи загальноосвітніх навчальних закладів. І, звісно ж, майбутні психологи заочних та стаціонарних форм навчання ВНЗ.

Слід зауважити, що за оцінками психологів, які працюють із дезадаптованими неповнолітніми, серед підходів, які на сьогодні застосовуються як в Україні, так і поза її межами, переважають когнітивно-біхевіоральні та духовно-орієнтовані напрямки реабілітації, які ефективніші у роботі із дорослими, ніж із неповнолітніми

На думку практичних психологів, неповнолітнім потрібні зовсім інші методи та прийоми адаптації, які враховували б той факт, що особистісні структури перебувають у процесі становлення і тому необхідно зважати, по-перше, на динамічність окремих особистісних підструктур та взаємозв'язків між ними, а по-друге, на необхідність постійного систематичного контакту з ними та специфічних психотерапевтичних інтервенцій для закріплення адаптивних навичок поведінки.

Ми виходимо з того, що образ Я є однією з найважливіших соціально-психологічних характеристик особистості. Поряд із теоре-

тичним інтересом ця проблема має велике прикладне значення, бо образ Я, що виникає у результаті особливостей сприйняття та інтерпретації індивідом соціокультурного досвіду, демонструє значні порушення у функціонуванні, що виявляються у дезадаптації неповнолітніх та призводять до колізій, що вимагають вирішення.

Тому основним завданням, виходячи із створеної моделі, є визначення психологічних механізмів гармонізації образу Я з метою адаптації неповнолітніх до соціокультурного середовища. Для цього необхідно спочатку розглянути адаптивні та дезадаптивні особливості функціонування образу Я та синтезувати існуючі наукові здобутки вітчизняних та зарубіжних дослідників з тим, щоб якомога глибше проникнути в сутність і зміст психологічних механізмів його гармонізації.

Запропонована модель адаптації неповнолітніх дає змогу розкрити не лише основні складові образу Я та взаємозв'язки між ними, найбільш загальні закономірності та механізми його функціонування, а й слугує діагностичним та психотерапевтичним інструментом для роботи з девіантами (рис. 1).

У рамках моделі висвітлено зміст та функції основних складових структури образу Я девіантів: адаптивність, стосунки і ставлення, цінності та установки, характер, поведінка, механізми психологічного захисту, психологічна травма, психопатологія.

Створена модель за оцінками компетентних експертів дає змогу психологу не лише застосовувати означену послідовність та відповідний алгоритм діяльності, а й залишає багато можливостей для реалізації творчих здібностей фахівця.

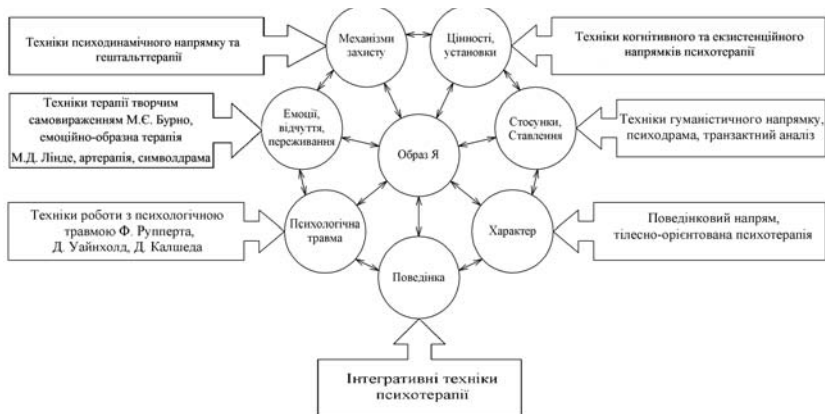

Рис. 1. Концептуальна модель адаптації неповнолітніх

Розкрито особливості взаємозв'язків, які необхідно брати до уваги у процесі роботи психолога з соціально дезадаптованими неповнолітніми та їх комбінації, які імпліцитно представлені у самосвідомості особистості.

Взаємозв'язки між психологічною травмою і стосунками та ставленнями, механізмами психологічного захисту та поведінкою тощо.

Об'рунтування теоретико-методологічних передумов створення моделі для роботи з соціально дезадаптованими неповнолітніми на основі визначення психологічних механізмів функціонування їх образу Я розгорнуто подано в рамках монографії [2].

А тут наведемо наш практичний досвід застосування створеної моделі у центрі практичної психології у процесі проведення навчальних тренінгів для майбутніх психологів з метою засвоєння ними практичних навичок роботи з клієнтами.

Тема тренінгу "Асоціативні методи роботи у консультуванні та психотерапії". Перш ніж наводити фрагмент практичної роботи, необхідно звернутися до механізмів функціонування асоціацій, оскільки даний приклад застосування техніки передбачає використання асоціативних метафоричних карт.

З психологічних позицій, асоціації розглядаються як закономірний зв'язок двох або кількох психічних процесів (відчуттів, уявлень, думок, почуттів тощо), виражених у тому, що поява одного викликає появу іншого психічного процесу [7].

Одні вчені (Г. Щур, Б. Плотников) вважають, що в основі виникнення асоціацій лежать об'єктивний та соціальний досвід індивідуума, інші вказують на їх психічний характер (Ф. Гальтон, В. Вундт) або на залежність від культурно-історичних традицій народу (А. Сахарний, А. Залевська).

Наголошуючи на необхідності диференційного підходу до визначеної проблеми, Г. Щур розмежовує онтологічні, психологічні та емпіричні асоціації. Перші визначені соціальним досвідом індивідуума і групують елементи, що мають спільні властивості або характеристики з погляду відображення їх у свідомості індивідуума. Такі асоціації відтворюють парадигматичний аспект явищ або спосіб існування елементів. Емпіричні асоціації лежать в основі угруповань елементів відповідно до суб'єктивного досвіду індивідуума й так званих парадигматичних і синтагматичних асоціацій. До психологічних Г. Щур відносить так звані "індивідуальні" або "випадкові" асоціації та консоціації [8].

О. Потебня вважав асоціативність одним з основоположних чинників утворення рядів уявлень: "Асоціативність полягає в тому, що різномірні сприйняття не знищують взаємно свою самостійність, а залишаючись самі собою, зливаються в одне ціле" [6, с. 136].

О. О. Леонтьєв відзначав "принципову єдність психологічної природи семантичних та асоціативних характеристик слів" [4, с. 168].

Асоціативний експеримент – це "виявлення зв'язків уявлень, які зумовлені попереднім досвідом і завдяки яким одне уявлення, що з'являється у свідомості, викликає на основі схожості, суміжності або протилежності інше" [3, с. 45].

Так от, повертаємося до прикладу застосування моделі, яку в рамках занять ми називаємо ще й "Техніка мішені".

Учасникам роздається модель без опису напрямків роботи психолога у наступному вигляді (Див. рис. 2).

Наведемо приклад кількох авторських вправ із застосуванням розробленої моделі. Оразу ж слід зауважити, що вправи є досить громіздкими і за часом і за психічним навантаженням. Тому їх бажано застосовувати по одній на день, між ними використовуючи більш легкі релаксуючі психологічні техніки.

Вправа 1 "Мішені"

Інструкція. Поділіться між собою на пари чи трійки. Виберіть хто першим буде у ролі клієнта, і у ролі психолога. Подумайте над тією особистісною проблемою, яку б Ви хотіли для себе прояснити, віднайти її причини і способи подолання. Коротко розкажіть про неї своєму партнеру.

Рис. 2. Техніка "Мішені психологічного впливу"

На столі лежать дві колоди карт (слова-стимули) і картинки із різними зображеннями. Вам потрібно всліпу обрати для себе необхідну кількість карт і розкласти їх за наступною схемою. У центр (образ Я) Ви обираєте слово-стимул. А на периферію картинки із зображеннями (всього 7 картинок).

Клієнт по черзі розкриває спочатку слово-стимул, розповідає про свої асоціації партнеру і звертає увагу на взаємозв'язок між власним Образом себе і словом, яке він вибрав із колоди. При цьому постійно пам'ятаючи про ту проблему, яку він хоче зрозуміти для себе.

Після цього клієнт поступово перевертає свої картинки по кожній "мішені", проговорюючи асоціації, які у нього виникають, розпочинаючи із тієї, з якою, на його думку, найбільш тісно пов'язана проблема, яку він заявив.

Завдання психолога уважно стежити за часом, який відводиться для кожної мішені, невербальною клієнта, зміною голосу при їх обговоренні тощо. А також можна задавати уточнюючі запитання.

Обидва учасники після пропрацювання своєї проблеми отримують зворотний зв'язок у парі. А потім загальні враження від роботи і від техніки у цілому обговорюються спільно у колі.

Вправа 2 "Місія симптому"

Інструкція. Студентам пропонується об'єднатися у пари або трійки. Кожна мікрогрупа отримує графічну схему. На основі розробленої схеми роботи із соціально дезадаптованими неповнолітніми студентам пропонується визначитися із джерелами їх проблем (психологічна травма, емоції, установки, характер, поведінка), які можуть викликати різноманітні симптоми. Після того, як учасники визначилися із джерелом, слід обговорити як це виявляється у їх реальному житті. Для зручності може допомогти схема: тіло, відчуття, розум. Потім відбувається обговорення у мікрогрупі в обидві сторони (а якщо трійки – один спостерігач).

Далі кожен учасник витягує із колоди спектрокарту (якщо немає авторських карт можна застосувати інші фотографії чи листівки), яка найбільше відображає його симптом (відчуття чи стан) – описує його прояви в усіх деталях, вказуючи на проблемні ситуації у яких симптом найчастіше виявляється. Виділяються головні його риси на основі яких створюється його образ, або метафора. Для аналізу симптому учасник починає говорити від його імені. Наприклад: "Я симптом у вигляді клубка ниток. Я перебуваю у твоєму тілі досить давно і намотувався поступово. Спочатку я був маленьким і Ти мене не помічав, а зараз став таким великим, що не даю Тобі дихати. Моя місія для Тебе у тому, щоб закликати Тебе звернути увагу на себе, дослухатися до свого істинного Я, своїх потреб, бажань, а

не догоджати лише іншим у очікуваннях схвальної оцінки. А ще у тому, щоб усі "намотані" образи на інших відпустити. Відпустити і все! А розмотування клубка ниток – це допомога іншим, збагачення їх своїм досвідом, самовіддача, вміння і віддавати, і отримувати". Після детального аналізу симптому відбувається спільне обговорення у групі.

Вправа 3 "Груповий синтез"

Ця вправа також із застосуванням моделі адаптації неповнолітніх до соціокультурного середовища. Може бути як самостійною вправою, так і логічним продовженням попередньої.

Інструкція. Учасникам пропонується розбитися на мікрогрупи, у відповідності до власної причетності стосовно представленої структури (психологічна травма, емоції, установки, характер, поведінка).

Впродовж 10 хвилин підгрупи обговорюють наступні запитання: Чому я опинився у цій підгрупі? Чи правильно я визначився? На основі чого? Як історії з мого життя пов'язані з тим, що я потрапив до цієї підгрупи?, та ін.

Після цього підгрупам дається 10 хв. для створення спільного "гасла" для своєї підгрупи яке представляється іншим учасникам. Рефлексія. Групове обговорення важливості вправи для роботи з різними категоріями клієнтів.

У процесі роботи учасники мають змогу вербалізувати за допомогою асоціацій найбільш вразливі пласти негативного досвіду, які можливо позначати у вигляді метафори, яка дає змогу об'єктивувати психологічні проблеми клієнта.

Формування асоціацій – це складний психофізіологічний процес, адже передбачає зв'язок між окремими нервово-психічними актами, думками, уявленнями, почуттями особистості. Будь-яке слово, сказане, прочитане або почуте, приводить в дію величезний механізм асоціативних зв'язків, який формує певний образ. Утворюючи асоціації, людина виявляє своє бачення дійсності крізь призму індивідуальної асоціативної картини світу, що формується в період її становлення в певному соціальному, культурному, ментальному просторі, що заробовується у її підсвідомості.

Висновки. Розроблена концептуальна модель адаптації неповнолітніх потенційно містить ресурси і для розуміння проблем адаптації як у якості суто теоретичного конструкта, так і у якості психологічної техніки. Після застосування описаних психологічних технік роботи помічаємо, що в учасників складаються уявлення про структуру порушень клієнта, яка слугує їм орієнтиром для подальшої роботи. Вона дає змогу не лише прояснити природу симптому, його силу та інтенсивність, а й дає змогу обрати найбільш адекватні методи для роботи з ним.

Як показує наш досвід роботи, запропоновані техніки є дієвими не лише у процесі роботи з дезадаптованими неповнолітніми, а й у роботі з іншими категоріями клієнтів.

Список використаних джерел

1. Баженов В. Г. Психологические механизмы коррекции девиантного поведения школьников. / В. Г. Баженов, В. П. Баженова. – Ростов н/Д : Феникс, 2007. – 320 с.
2. Грись А. М. Теорія і практика підготовки психологів до роботи з соціально дезадаптованими неповнолітніми: монографія / А. М. Грись. – К. : Геопринт, 2013. – 280 с.
3. Климова Л. А. Ассоциативное значение слов в художественном тексте / Л. А. Климова // Филологические науки. – 1991. – №1. – С. 45-54.
4. Леонтьев А. А. Язык, речь, речевая деятельность / Алексей Алексеевич Леонтьев. – М. : Просвещение, 1969. – 214 с.
5. Ломоносов М. В. Избранные произведения : в 2 т. / М. В. Ломоносов М. : Наука, 1986. – Т. 2 : История. Филология. Поэзия. – 494 с.
6. Потебня А. А. Эстетика и поэтика / А. А. Потебня. – М. : Искусство, 1976. – 614 с.
7. Психологический словарь / под ред. В. В. Давыдова и др. – М. : Педагогика, 1983. – С. 24-26.
8. Щур Г. С. О типах лексических ассоциаций в языке / Г. С. Щур // Семантическая структура слова: Психолингвистические исследования. – М. : Наука, 1971. – С. 140-151.
9. Kent, G. H., Rosanoff A. J. A study of association in insanity // American Journal of Insanity. – 1910. – V. 67. – P. 37-97.

Spisok vikoristanix dzherel

1. Bazhenov V. G. Psihologicheskie mehanizmy korrekcii deviantnogo povedenija shkol'nikov / V. G. Bazhenov, V. P. Bazhenova. – Rostov n/D : Feniks, 2007. – 320 s.
2. Gris' A. M. Teorija i praktika pidgotovki psihologiv do roboti z social'no dezadaptovanimi nepovnolitnimi: monografija / A. M. Gris'. – K. : Geoprint, 2013. – 280 s.
3. Klimkova L. A. Associativnoe znachenie slov v hudozhestvennom tekste / L. A. Klimkova // Filologicheskie nauki. – 1991. – №1. – S. 45-54.
4. Leont'ev A. A. Jazyk, rech', rechevaja dejatel'nost' / Aleksej Alekseevich Leont'ev. – M. : Prosveshhenie, 1969. – 214 s.
5. Lomonosov M. V. Izbrannye proizvedenija : v 2 t. / M. V. Lomonosov M. : Nauka, 1986. – Т. 2 : Istorija. Filologija. Pojezija. – 494 s.

6. Potebnja A. A. Jestetika i pojetika / A. A. Potebnja. – M. : Iskuststvo, 1976. – 614 s.

7. Psihologicheskij slovar' / pod red. V. V. Davydova i dr. – M. : Pedagogika, 1983. – S. 24-26.

8. Shhur G. S. O tipah leksicheskikh asociacij v jazyke / G. S. Shhur // Semanticheskaja struktura slova: Psiholingvističeskie issledovanija. – M. : Nauka, 1971. – S. 140-151.

9. Kent, G. H., Rosanoff A. J. A study of association in insanity // Americal Journal of Insanity. – 1910. – V. 67. – P. 37-97.

Grys A.M. Experience of using of the youth adaptation model at psychologists' training. *The paper discusses both theoretical and practical aspects of using of the developed model of youth adaptation to the social and cultural environment, which can be useful for a practical psychologist at his/her work with deviant or adapted young people.*

Specifically, the paper covers the theoretical foundations of components of the developed theoretical model, for which a practical application was found out. Significant potential resources were revealed for features of relationships between individual components of the proposed diagram-model: self-image and a psychological trauma, psychological defence mechanisms, relationships and attitudes, character and behaviour; these components can become a separate area of research during examination of client's requests.

Methodological provision of psychological techniques was presented on the base of the developed model, enabling future professionals to be focuses not only at targets of psychotherapeutic influence, but also at specific areas of psychotherapy that offer an arsenal of psychological techniques for working with different groups of clients and, in particular, with socially maladjusted juveniles.

The proposed sequence of work with a client has both theoretical and practical importance, which is especially interesting. The described angle of the studied problem deploys new alternatives for professionals and opportunities for them to implement creative abilities at their professional work.

Key words: model adaptation, exclusion, associations, training of psychologists, psychiatric technician.

Отримано: 18.04.2014 р.

УДК 159.922

Гошовська Д.Т.

МОРАЛЬНЕ САМООЦІНЮВАННЯ ТА САМОАКЦЕПТИВНА АТРИБУЦІЯ ЯК РЕВІТАЛІЗАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ОСОБИСТОСТІ

Гошовська Д.Т. Моральне самооцінювання та самоакцептивна атрибуція як ревіталізаційні механізми особистості. У статті розкрито психологічні особливості моральної самооцінки та самоакцептації